D·N
23/11 1954

Från Palmstierna till Undén

Utrikesledningen och pressen

I Erik Palmstiernas dagboksanteckningar från utrikesministertiden betonas ständigt den makt författaren ägde över pressen. Målet för svensk utrikespolitik var vid den tiden främst att förvärva Åland. Då det gällde denna fråga framstod utrikesministern, enligt memoarerna, som en dirigent med pressen som en i stort sett väl inövad och taktfast orkester. Ja, ibland tyckte Palmstierna rent av att tidningarnas följsamhet gick för långt i alla detaljer. Det var risk för att man i utlandet skulle märka att ministern "dirigerade", "inspirerade", "dikterade", att ledarna mindre var uttryck för skribenternas åsikter — och därmed för en utbredd opinion — än för vad man ansåg tjänligt inom utrikesledningen. Efter ett meddelande från Nationernas förbunds råd i Ålandsfrågan heter det: "Genast och till sent på natten utsändes direktiv till pressen." Ett par dagar senare skriver Palmstierna att vad som skett "beskrives i dagens Soc.-Dem. (tydligen av Palmstierna själv) och därі anslås en ton, tidningarna anmodats hålla. Verner Söderbergs artikel i St. D. och min sammanfalla väl mycket. Det ser dirigerat ut".

En del överdrifter ligger det val i Palmstiernas talrika anmärkningar om hur duktigt han skötte och styrde pressen; en skrytsamhet som genom naiviteten snarare blir lustig och näpen än fränstötande utmärker alltigenom hans dagboksanteckningar. Men att det låg mycket sanning i hans ord kan inte betvivlas. Den svenska pressen var under Ålandsfrågans senare skede ett språkrör för de nationella aspirationer som partiledningarna småningom blivit eniga om. Den socialdemokratiska pressen, förut likgiltig eller avvisande, marscherade på Palmstiernas linjer som en väl disciplinerad trupp. Tidningarna gav därigenom en falsk bild av opinionen; svenska folket hade sällan eller ingenting emot förvärvet av Åland, men en alö välvilja var den härskande stämningen, medan det på pressen låt som om nationens eniga och starka känslor var inriktade på Alands återvinnande. Hur konstlad agitationen var blev tydligt då Nationernas förbund avvisade de svenska kraven; efter några veckors pressutfallanden bredde sig likgiltigheten och glömskan snabbt över hela saken.

Till bilden hör ursinnet — hos utrikesledningen och större delen av pressen — över de få skribenter som inte följde med i galoppen. "Det är tre män — Segerstedt, Dehlgren (borde snarare stå Wickman) och Blanck som bildar en sorts liberal opinion (mot Ålandspropagandan) och Nils Edén tiger…. Segerstedt har fullständigt avslöjat sig genom att antaga Werner Söderhjelm — finske ministerns i Stockholm son — såsom Handelstidningens ombud i London." En dolkstötslegend i ministyr utbildades om de tidningar som genom att inte följa utrikesledningens paroller blivit orsaken till Sveriges nederlag.

Hur är det nu? Då och då får vi i Dagens Nyheter — som på denna punkt dock måste te sig relativt oskyldig — frågor från läsarna om inte befallningar eller fingervisningar från utrikesledningen blir bestämmande för pressens (och vår egen) hållning till den eller den fråga. Skall hr Undén i sina memoarer om tjugu år kunna tala lika karskt om sin dirigering av pressen som hr Palmstierna?

Nej, säkert inte. Den nuvarande utrikesledningen torde knappast göra några generella försök i den vägen, vare sig det beror på grundsatser eller insikten om det hopplösa i förehavandet. På presskonferenserna motiveras visserligen den utrikespolitiska linje som följts, men hr Undén kan inte anklagas för några kommenderingstendenser, och hans utlägningar torde inte ens hans ivrigaste anhängare finna entusiasmerande. Beträffande den socialdemokratiska pressen är läget ett annat. Här formerar tidningarna gåsmarsch efter regeringen, och att utrikesministern skriver eller i detalj dikterar artiklar i partiets huvudorgan är en offentlig hemlighet. Ett gott exempel på lydaktigheten är partipressens reaktion efter de ryska nedskjutningarna av svenska flygplan för två år sedan. Hr Undén var borta då övergreppet ägde rum, och flera partitidningar vägrade plädera för en hänvändelse till FN; hr Undén kom hem, och tidningarna gick över till motsatt linje.

I det hela finns emellertid en stark benägenhet att följa regeringen i utrikespolitiken. Det beror på omständigheter som många gånger berörts. Man vill verka enig för att inte rubba de inrikespolitiska strävanden och för att tycka eller stärka regeringen inför utlandet. Man tror på några speciella kunskapskällor hos regeringen, trots att ministerrapporterna — helt naturligt — i stor omfattning är tillrättalagda efter utrikesledningens önskningar. Man vill undvika bråk i frågor för vilka flertalet läsare kan antas vara föga intresserade. Häromdagen gick ett roande exempel på hållningen genom en rad tidningar. Det sades på fullt allvar att vårt svar på den senaste ryska konferensnoten inte borde diskuteras. Regeringen skulle säkerligen fatta ett beslut som tillfredsställde den allmänna opinionen, och det riktiga vore att ställa vänta på det beslutet. Alltså inte ett ord om hur beslutet borde bli eller kunde antas bli — blott en välsignelse på förhand. Detta uttalande, nästan otroligt i sin dumhet, har uppfattades tydligen av många som klokt i sin självuppgivelse. Så vill utrikesministrar ha det.

Danskt och tyskt i Sydslesvig

Vid det senaste delstatsvalet i Schleswig-Holstein erhöll det danska partiet ("sydslesvigska väljarförbundet") 42.000 röster av ingalles något över 1 miljon. Eftersom partiet alltså inte nådde upp till 5 procent av de avgivna rösterna och inte heller i någon valkrets lyckades få en kandidat vald med enkel majoritet, blev resultatet att danskarna enligt den i Schleswig-Holstein före valet antagna valordningen inte erhöll någon representation i delstatsparlamentet i Kiel.

Det kunde redan före valet förutses att valordningen skulle göra det svårt för den danska minoriteten att få någon plats i landdagen. Propositionen om valordning överklagades därför inför författningsdomstolen i Karlsruhe, som emellertid fann förslaget författningsenligt; i själva verket tillämpas ju samma princip† i lagen om val till förbundsdagen i Bonn. Samtidigt påpekade emellertid författningsdomstolen att en annan valordning i Schleswig-Holstein — som alltså tillförsäkrade danskarna en rimlig representation — också skulle vara fullt godtagbar. Denna antydan vann dock ingen genklang bland de makthavande.

Från dansk sida hävdas vidare att regeringen i Kiel vidtagit åtgärder som direkt syftat till att göra det omöjligt för danskarna att vinna ett mandat i någon enskilda valkrets och på så sätt bli berättigade till representation trots att de inte kommit upp till 5 procent av samtliga rösterna. Det förklaras sålunda att gränserna för vissa valkretsar "justerats" på ett sätt som varit till danskarnas nackdel. I Flensburg hade danskarna sålunda bara behövt 500 röster mera för att få en plats, men just denna valkrets hade gjorts om så att ett dansksinnat distrikt hade skurits bort och lagts till en annan krets. Vidare framhålles att medan antalet tyska flyktingar i Sydslesvig i dess helhet under 1950 minskade med 40 procent, sjönk det i Flensburg endast med 5 procent; i danska kretsar betraktas detta som ett led i en medveten politik från Kielregeringens sida.

Det är lätt att förstå känslorna av bitterhet hos den danska minoriteten i Sydslesvig, senast omvittnade i en artikel i måndagsnumret från Dagens Nyheters korrespondent. Den borgerliga koalitionsregeringen i Schleswig-Holstein har hittills blankt avvisat de förslag som gjorts efter valet och som syftar till att möjliggöra en dansk representation. Därmot har från socialdemokratisk sida framlagts en plan enligt vilken den danska minoriteten i landdagen skulle förträdas av två "rådgivande representantes" utan rösträtt. I danska kretsar finner man också detta förslag otillfredsställande; det har emellertid godtagits som utgångspunkt för förhandlingar. Samtidigt påpekas att den tyska minoriteten i Danmark trots att den endast förfogar över 9.000 röster likväl har en representant i riksdagen. Det enda rimliga anses på dansk sida vara att valordningen i Schleswig-Holstein revideras på ett sätt som ger den danska minoriteten en rimlig chans till representation.

Det behöver inte sägas att man i Sverige känner ett levande intresse och en varm sympati för den danska minoriteten i Sydslesvig. En stark svensk opinion hoppas att myndigheterna i Kiel skall förstå att beakta de dansk synpunkter-

Prenumerera
på
DAGENS NYHETER
från 1 dec.!
★
A. Stockholmsupplagan
prenumerationspriser
Stor-Stockholms övriga tidningsområde landet
Månad ..... kr. 6:50 kr. 6:–
★
I Stockholm med omgivningar mottas prenumerationen per telefon
22 40 00
eller i tidningens kontor:
Tegelbacken, Stureplan, Götgatan 41, S:t Eriksplan
För övriga platser i landet
på varje postanstalt genom DN:s ombud eller direkt hos Dagens Nyheter, Stockholm 1.

PRESSGRANNAR

Tanken på regionplanering för vattenskydd är på marsch, skriver Arbetet (s) med anledning av planerna på ett vattenvårdsförbund för Lagan.

Utan alla stilleböliga förhandsvisningsmöten om vattenvårdsområden och förslag kan åtminstone så mycket sägas, att kommitén självlärt och uppmärksammat behovet av inbördes samarbete mellan kommunala och industriella företrenare. I åtskilliga av de syd- och mellansvenska vattendragen blir detta en lika trängande omständighet som själva frågan om lagliusteringar och organisationen av såväl den lokala som centrala vattenlillsynen.

Med hänvisning till erfarenheter från upprättade vattenvårdsförbund utomlands, både i England och särdeles speciellt i Tyskland, ämnar emellertid vattenvårdskommittén framdeles återkomma till den organisatoriska och praktiska sidan av denna fråga.

Det vittnar gott om den lokala opinionens insikt om lägets allvar att man så entusiastiskt är positivt inställd till vattenvården.

Lagens hela vattensystem är egentligen ett typexempel på hur en rationell vattenvård är att oeftergivligt livsintresse för ett mycket vidsträckt bebyggelseområde, där varje enskild kommunal eller industriell företrenare utgör ett hot för alla andra intill dess systemet med reningsanläggningar är genomfört för hela området med eller utan ett vattenvårdsförbund som pådrivare. Alldenstund detta ändock måste ske under tryckande upsyrkor att räkningen, stiger, den räkning som ända skall betalas. Varje väntan på att andra intressenter först skall vara med innan vederbörande förslag planer kommer till utförande vore en mycket kortsiktig spekulation.

Även i Stockholmsregionen är vattenvinningen ett samarbetsproblem — må man hoppas att vi snart får en övergång från ord till handling.

För tjänstemän som redan har fullgoda sjukförmåner medför knappast den allmänna sjukförsäkringens ikraftträdande någon behörande känsla av lättnad, anser riksdagsman Nihlfors i Expressen (fp):

För dem har det inte varit något orsande ur försäkringssynpunkt om sjukdomen kommit, åtminstone inte på det sätt som det kännt för arbetare med endast en frivillig och otillräcklig sjukförsäkring att ty väl. De träffade avtalen om samordning mellan nuvarande villkor vid sjukdom och den nya allmänna sjukförsäkringen är invecklade och svåra att begripa för gemene man. När det nya året för med sig inte förbättringar utan status quo "i princip" och därtill en hel del besvärligheter för den enskilde finns det anledning till bekymmer för reformens tillskyndare och vänner. Hade det inte trots allt varit enklare med ett undantag enligt folkpartiets recept?

En stor skuld till alla komplikationer vid samordningen är tyvärr skattefriheten för sjukpenning från den allmänna sjukförsäkringen. Genom denna skattefrihet måste lönenivån för nominellt större och mer högt räknade sjukpenninglöner i fråga om de faktorer som påverkar värdet av skattefriheten. Systemet med schablonberäkning innebär ett frångående av kravet på millimeterrättvisa och delar på alltid bevarligt att förklara för den enskilde.

Även om millimeterrättvisa inte kan uppnås, så vore det verkligen att undervärdera tjänstemännens samhällsyn om man utgår ifrån att de ser på reformen enbart med hänsyn till konsekvenserna för den egna gruppen. Var övertygad om att för de flesta av dem smärre olägenheter lätt jämföret med den väldiga sociala betydelsen av att trygghet vid sjukdom skapats för större medborgargrupper som tidigare saknat sådan.

När man vet att de nyktethetsvårdande myndigheterna ute i kommunerna har restriktionsdirektiven i kroppen nästan sedan begynnelsen, kan man tvivla på att de lyckas driva

SJ önskar sälja hel järnvägsstation

En järnvägsstation och ett helt bangårdsområde på 60.000 kvm är till salu i Strömsberg. Statens järnvägar anser sig inte ha någon användning för bangården sedan järnvägstrafiken Tierp—Söderfors upphört. I bangården ingår förutom stationen med stinsbostad ytterligare två bostadshus, godsmagasin och lokstall.
(DN, Strömsberg.)

Brottare skadades vid dikeskörning

Efter en dikeskörning ligger tre fem brottare från Hästveda i Skåne på lasarettet i Växjö. Ingen av dem är livsfarligt skadad. Olyckan berodde på att chaufförens somnade vid ratten.

De fem ynglingarna hade tävlat i Högsby och efter tävlingarna, som ingick i fyrstadsbrottningarna, deltagit i ett samkväm. De var därför trötta och somnade snart i bilen. Även föraren övermannades av sömnen. Bilen for av vägen och kördes med hög fart på en stenstolpe vid infarten till Sjövelks gård i Torsås, någon mil norr om Växjö. De åtminstone kastades om varandra i vagnen, men kunde ta sig ut och hjälpa en förbipasserande bilist, som förde dem till lasarettet.

De fem är: Åke Nilsson, Helge Svantesson, Hans Nilsson, Gunnar Persson och Bertil Karlsson. De hade samtliga fått hjärnskakning och några hade skråsår. Bilen förstördes helt, men kuriöst nog klarade sig en stor glasplåt, som en av brottarna fått i pris. (TT, Växjö.)

DAGENS NYHETER
TEGELBACKEN, STOCKHOLM 1
Telefon 22 40 00
för riksantal: 22 40 20
Tidningsområde: Dagens Nyheter
Postgiro: 1316 (för annonser)
summer 1 313 (för prenumeration)
Chefredaktör: Herbert Tingsten
(Träffar sitkrast kl. 11.30—14.30)
Politisk huvudredaktör:
Leif Kälberg
Redaktionschef och ansvarig utgivare: Sten Hedman
Dagens Nyheters Aktiebolag:
Verkst. direktör: Helge Hedberg
PRENUMERATIONSPRISER
A — Stockholmsupplagan
Stor-Stockholms övriga tidningsområde landet
Månad ..... kr. 6:50 6:–
Kvartal ..... kr. 19:– 17:50
Halvår ..... kr. 37:50 34:50
Helår ..... kr. 75:– 69:–
ANNONSPRISLISTA
daterad 1/1 1954 tillhandahålles på begäran.
Från starten nr 30175
Dagens Nyheters tryckeri, Stockholm 1954

HYLLOR
praktiska konstruktioner för konster arkiv bibliotek laboratorier butiker privatinredn.
Sparrings
Försäljningsavd.
Karlavägen 89 — Stockholm Ö.
Tel 67 36 50 — 67 76 75 — 67 76 81.

STORA PENGAR finns ATT HÄMTA låt oss hämta dem ÄR ER
Vår organisation, som omspinner hela landet, har alla resurser och möjligheter att förvandla Edra obetalda räkningar till "friska" kontanter. När det gäller indrivningar och juridisk upodrag av vad slag det vara må, lämna vi inga uvägar oförsökta.
Bästa resultat till lägsta kostnad — vårt motto.
AKTIEBOLAGET
LAGSÖKNINGS- och RÄTTEGÅNGSBYRÅN
STORA NYGATAN 28, STOCKHOLM C. TEL. 10 02 50, 10 02 55

SJÖVÄGEN ÄR HUVUDVÄGEN TILL VÄNNERNA I ENGLAND
kontakta SVENSKA LLOYD för kontakt med England
Seglingar varje tisdag från Göteborg och London.

En gåtfull kulturs skönhet
möter oss i detta enastående planschverk
ETRUSKERNAS MÅLERI
Text och kommentarer av Hermann Leisinger
Etruskernas blickomst är omstridd, deras språk främmande och känns i dag en gåta. Detta folks livstid var kort, men det har lämnat efter sig spår av en högstfärdig, egendomlig och skönhetsmättad kultur.
I detta vackra planschverk i färg och svart-vitt återges den etruskiska konsten i all sin storhet. Boken har stort dokumentariskt och konsthistoriskt värde, och är en överdrivelig gåva till både konst- och historieintresserade.
Häft. 29:– , inb. 36:–
En bok från NATUR och KULTUR är en god bok

I kväll kl. 21
stor radiodiskussion
om serieeländet
NILS BEJEROT, en av deltagarna, har skrivit årets mest brännbara debattbok
BARN – serier
SAMHÄLLE
Den roar och oroar och angår oss alla — serieläsare, serieskapare och alldeles särskilt föräldrar med barn i serieåldern.
Nils Bejerot tar särskilt upp serieomgången till en ingående analys och avslöjar oberambelägt serieskjälarna och inte minst deras "fäder" och förläggare.
9.75
Nu i bokhandeln!
FIB:s FÖRLAG

Häng inte upp Er på småtvätten...
Tork-REDA kan lätt fällas upp mot väggen, även när den är fylld med tvätt. Ingen tvätt över kärat längre!
Här ser Ni Tork-REDA i en smalare typ som kan placeras över kortsidan av kärat, en t. ex. ett fönster är i vägen på långsidan.
Tork-REDA kan lätt fällas upp mot väggen, även när den är fylld med tvätt. Ingen tvätt över kärat längre!
Tork-REDAS vita plastlyta är lätt att torka av med fuktad trasa.
Tork-REDA låses automatiskt mot väggen med ett handgrepp.
Mycket talar för Tork-REDA:
kanet blir alltid tillgänglig för bad — även under matlagning
rymmer 7 meter hört på ett minimum av utrymme: 100×50 cm eller 70×60 cm.
putsbevarad, inga tråkiga dealer som löser, visare e. dyl.
alla modeller löser placeringen även i "vitra" fall, bodag och monteringsanvisning medföljer.
PATENTSÖKT
RIKTPRIS: 27:–
Bekanta Er med Tork-REDA redan idag — Ni finner den i varuhus och järnaffärer
GUNNAR FREDRIKSON AB
Tork REDA löser problemet!

© Tingstensamlingen Publicerad med tillåtelse av Dagens Nyheter AB.